

รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด ปีงบประมาณ ๒๕๕๖

๑. ชุดโครงการวิจัย : วิจัยและพัฒนาระบบการปลูกพืชอย่างยั่งยืน
๒. โครงการวิจัย : วิจัยและพัฒนาระบบการปลูกพืชอย่างยั่งยืนในพื้นที่เสี่ยงภัย
กิจกรรม : วิจัยและพัฒนาระบบการผลิตพืชอย่างยั่งยืนในพื้นที่ชุ่มน้ำภาคใต้ตอนล่าง
กิจกรรมย่อย (ถ้ามี) : การศึกษาสำรวจข้อมูลการผลิตพืชชุ่มน้ำในภาคใต้ตอนล่าง
๓. ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย) : การศึกษาสำรวจสละพื้นเมืองในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส
ชื่อการทดลอง (ภาษาอังกฤษ) : Study and Survey Salacca in Narathiwat Province

๔. คณะผู้ดำเนินงาน

หัวหน้าการทดลอง

นางอมอร เพชรทอง

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส

ผู้ร่วมงาน

นายโสพล ทองรักทอง

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส

นายโนรี อีสมะแอ

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส

นายจำนง ยานะธรรม

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส

นางสาวจิตติรัตน์ เทพทอง

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส

นายไพบูลย์ แก้วหาญ

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส

นายพินิตย์ เกื้อช่วย

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส

นางสาวสายใจ นุเคราะห์ชน

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส

๕. บทคัดย่อ

การศึกษาสำรวจสละพื้นเมืองในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อสำรวจถิ่นกำเนิดของสละพื้นเมือง ๒) เพื่ออนุรักษ์สายพันธุ์สละพื้นเมืองพันธุ์ โดยดำเนินการสำรวจสละพื้นเมืองในจังหวัดนราธิวาส ในพื้นที่ ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอสุไหงปาดี อำเภอแว้ง และอำเภอสุคีริน จำนวน ๑๘ แหล่ง สภาพที่สำรวจพบส่วนมากพบบริเวณบนเขาใกล้แหล่งน้ำ หรือริมขอบคูน้ำ ริมพรุ ริมคลอง ที่ลุ่ม เป็นต้น สละที่สำรวจพบในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส มี ๑ ชนิด คือ *Salacca edulis* ลักษณะเด่น คือ ลำต้นเล็ก เรียว ทางใบสั้น ใบแคบ ปลายใบแหลม และยาว โคนทางใบเป็นสีน้ำตาล ดอกเพศผู้มีสีน้ำตาล ดอกเมียมีสีน้ำตาล เมื่อบานมีสีแดง ดอกเพศผู้ยาวรี มี ๓-๕ ดอกต่อทะลาย ความสูงต้นประมาณ ๔-๖ เมตร ลักษณะผลจะคล้ายสละเนืวนาง จำนวนผลต่อทะลายน้อย ผลมีเนื้อน้อย เมล็ดโต เนื้อผลมีสีเหลืองนวล

๖. คำนำ

สละ มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Salacca edulis* อยู่ในวงศ์ Palmae เป็นผลไม้ที่มีรสชาติหอมหวาน เฉพาะตัวเป็นที่นิยมของผู้บริโภค และนิยมนำมาเป็นของฝาก เป็นพืชที่มีการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตในเชิงการค้าได้ค่อนข้างเร็ว หากมีการดูแลปฏิบัติรักษาและจัดการปัจจัยการผลิตอย่างถูกต้องเหมาะสม

แหล่งปลูกสามารถปลูกได้ดีเกือบทุกสภาพพื้นที่ แต่พื้นที่ที่เหมาะสมควร มีความลาดเอียง ไม่ควรเกิน 15% ไม่มีน้ำท่วมขัง ลักษณะดินควรเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วนปนเหนียวที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง ระบายน้ำดี มีชั้นดินลึกไม่น้อยกว่า ๑ เมตร ระดับน้ำใต้ดินลึกมากกว่า ๕๐ เซนติเมตร มีค่าความเป็นกรด-ด่าง อยู่ระหว่าง ๕.๐-๖.๕ อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ ๒๐-๔๐ องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า ๑,๕๐๐ มิลลิเมตรต่อปี และการกระจายตัวของฝนดีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๖๐-๗๐% มีแหล่งน้ำเพียงพอ ตลอดช่วงฤดูแล้ง น้ำควรสะอาดไม่มีสารอินทรีย์และอนินทรีย์ที่เป็นพิษปนเปื้อน

พันธุ์ที่นิยมปลูก

1. พันธุ์เนินวง

เป็นพันธุ์สละที่นิยมปลูกมากที่สุด ขนาดตะโพกหรือลำต้นเล็กกว่าระกำ บริเวณกาบใบมีสีน้ำตาลทอง ปลายใบ ยาว หนามของยอดที่ยังไม่คลี่มีสีขาว ผลมีรูปร่างยาว หัวท้ายเรียวคล้ายกระสวย หนามผลยาว อ่อนนิ่ม ปลาย หนามงอนไปทางท้ายผล เนื้อมีสีเหลืองนวลคล้ายน้ำผึ้ง หนานุ่ม รสชาติหวานหรือหวานอมเปรี้ยว รับประทาน แล้วรู้สึกชุ่มคอ กลิ่นหอม เมล็ดเล็ก

2. พันธุ์หม้อ

ขนาดตะโพกหรือลำต้นเล็กและใบมีสีเขียวเข้มกว่าพันธุ์เนินวง ข้อทางใบถี่ สั้น หนามยาวเล็กและอ่อนกว่าพันธุ์เนิน วง ข้อดอกยาว ติดผลง่ายกว่าพันธุ์เนินวง ผลคล้ายระกำ เปลือกผลสีแดงเข้ม เนื้อสีน้ำตาลมีลาย เนื้อหนาแต่ไม่ แน่น รสชาติหวาน มีกลิ่นเฉพาะ เมล็ดเล็ก ทนต่อสภาพแสงแดดจัดได้ดีกว่าพันธุ์เนินวง

3. พันธุ์สุมาลี

เป็นพันธุ์ใหม่ ลักษณะลำต้นคล้ายระกำ ทางใบยาวมีสีเขียวอมเหลือง ใบใหญ่กว้างและปลายใบสั้นกว่าพันธุ์เนิน วง หนามของยอดอ่อนที่ยังไม่คลี่มีสีส้มอ่อน คานดอกยาว ข้อดอกใหญ่ ติดผลง่าย ผลมีรูปร่างป้อมสั้น สีเนื้อ คล้ายสละเนินวง เนื้อหนากว่าระกำแต่บางกว่าพันธุ์เนินวง รสชาติหวาน มีกลิ่นเฉพาะ เจริญเติบโตเร็วและทน ต่อสภาพแสงแดดจัดได้ดีกว่าพันธุ์เนินวง

ตารางเปรียบเทียบลักษณะประจำพันธุ์ของสละ

พันธุ์	เนินวง	หม้อ	สุมาลี
ลำต้นและหนาม	เล็กกว่าระกำ	เล็กกว่าพันธุ์เนินวง	ใหญ่กว่าระกำ
หนามของยอดอ่อน	หนามยังไม่คลี่มีสีขาว	หนามยาวเล็กกว่าและอ่อนกว่าพันธุ์เนินวง	หนามยังไม่คลี่มีสีส้มอ่อน
ใบ	ทางใบยาวกาบใบมีสีน้ำตาลทองปลายใบยาว	ข้อทางใบสั้นใบเข้มกว่าพันธุ์เนินวง	ทางใบยาวกาบใบมีสีเหลืองใบใหญ่กว้างปลายใบสั้นกว่าพันธุ์เนินวง
ดอก	ช่อดอกยาว	ช่อดอกยาว	ช่อดอกยาวใหญ่

รูปร่างผล	ยาวหัวท้ายเรียวคล้าย กระสวย	คล้ายระกำ	ป้อมสั้น
เนื้อ	สีเหลืองนวลคล้ายน้ำผึ้ง เนื้อหนาและแน่น	สีน้ำตาล มีลาย เนื้อหนาแต่ไม่แน่น	สีเนื้อคล้ายพันธุ์เนืงเนื้อ หนากว่าระกำ แต่บางกว่าพันธุ์เนืง
เมล็ด	เล็ก	เล็ก	เล็ก
รสชาติ	หวานหรือหวานอมเปรี้ยว มีกลิ่นหอม	หวานมีกลิ่นเฉพาะ	หวาน มีกลิ่นเฉพาะ
การเจริญเติบโต	ไม่ทนแดด	ทนแดด	โตเร็ว ทนแดด

๗.วิธีดำเนินการ

ดำเนินการกำหนดพื้นที่สำรวจสละตามธรรมชาติในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส สละที่สำรวจพบเป็น สละป่า บันทึกลักษณะทางสัณฐานของสละตามแหล่งที่พบ ได้แก่ ต้น ใบ ดอก และผล พร้อมบันทึกภาพ รวมทั้งบันทึกลักษณะสิ่งแวดล้อมที่สำรวจพบ ทำการวัดพิกัดภูมิศาสตร์ โดยเครื่อง Geographic Position System (GPS) ใช้แบบสำรวจเพื่อบันทึกลักษณะ กล้องถ่ายรูปเพื่อบันทึกภาพ

๘.ผลการทดลองและวิจารณ์

จากการสำรวจสละพื้นเมือง ๑๘ แหล่ง ของจังหวัดนราธิวาส ในเขตอำเภอสุคีริน สุโหลงปาดิ แวง และอำเภอเมือง พบสละที่มีความแตกต่างกัน ๓ ลักษณะ ๑ ชนิด ดังนี้

ลักษณะที่	สถานที่สำรวจ	สภาพพื้นที่	ลักษณะเด่น	หมายเหตุ
๑.สละป่า (สละกลิ่นคล้าย ขนุน)	อำเภอสุคีริน อำเภอแวง	พบบริเวณริมลำ คลองบริเวณเชิงเขา	ลำต้นเล็กเรียว ทางใบสั้น ใบกว้าง ปลาย ใบสั้น โคนทางใบเป็นสีเขียวอ่อน มี หนามแหลม ถี ดอกเพศผู้มีสีน้ำตาล ดอกเมียมีสีน้ำตาล เมื่อบานมีสีแดง ดอก เพศผู้ยาวรี มี ๓-๕ ดอกต่อทะลาย ความสูงต้นประมาณ ๒.๕ - ๖ เมตร ลักษณะผลจะคล้ายสละ เนืง แต่ผลมีขนาดใหญ่กว่าสละเนืง จำนวนผลต่อทะลายน้อย ผลสุกมีกลิ่น หอมคล้ายขนุน ชาวบ้านเรียก สละขนุน	<i>Salacca edulis</i>

๒.สละป่า (คล้ายระกำ)	อำเภอสุคริริน อำเภอแว้ง	พบบริเวณริมลำ คลองบริเวณเชิงเขา ที่ลุ่ม	ลำต้นเล็ก ใบมีสีเขียว ช่อดอกยาว ผล หนามยาวเล็กและอ่อน ช่อดอกยาว ผล คล้ายระกำ เปลือกผลสีส้ม เนื้อสี น้ำตาลมีลาย ผลเป็นทรงกลมก้นแหลม เนื้อหนาแต่ไม่แน่น รสชาติเปรี้ยวอม หวาน มีกลิ่นเฉพาะ เมล็ดเล็ก การติดผล ๒ - ๔ ผลต่อทะลาย	<i>Salacca edulis</i>
๓.สละป่า	อำเภอสุคริริน สุโขทัย อำเภอ และอำเภอ เมือง	พบบริเวณริมลำ คลองบริเวณเชิงเขา ที่ลุ่ม ที่พรุ	ลำต้นเล็กเรียวยาว ทางใบสั้น ใบแคบ ปลาย ใบแหลม และยาว โคนทางใบเป็นสี น้ำตาล ดอกเพศผู้มีสีน้ำตาล ดอกเมียมีสี น้ำตาล เมื่อบานมีสีแดง ดอกเพศผู้ยาวรี มี ๓-๕ ดอกต่อทะลาย ความสูงต้น ประมาณ ๔-๖ เมตร ลักษณะผลจะ คล้ายสละเนืวมง จำนวนผลต่อทะลาย น้อย ผลมีเนื้อน้อย เมล็ดโต เนื้อผลมีสี เหลืองนวล	<i>Salacca edulis</i>

ภูมิปัญญาพื้นบ้านของการนำสละป่าไปใช้ประโยชน์ของชาวนราธิวาส นอกจากนำผลสดไปบริโภค
แล้วยังได้นำใบและก้านใบไปมุงหลังคา

๙.สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

จากการสำรวจสละในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จาก ๔ อำเภอ ๑๘ แหล่ง พบสละจำนวน ๑ ชนิด
ได้แก่ *Salacca edulis*

๑๐.การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. ได้ข้อมูลทางพฤกษศาสตร์ของพืชสกุลสละเพิ่มเติม ได้แก่ ข้อมูลสำนัฐานวิทยา นิเวศวิทยา และ
การกระจายพันธุ์

๒. นำข้อมูลแหล่งสำรวจพบสละพื้นเมืองที่มีลักษณะเด่น หายาก หรือใกล้สูญพันธุ์ มาอนุรักษ์ หรือ
ปรับปรุงพันธุ์ต่อไป

๓. เก็บตัวอย่างพืชที่มีชีวิตมารวบรวมที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส เพื่อจัดทำเป็นแหล่ง
พันธุ์กรรมนอกถิ่นกำเนิด (ex situ)

๑๒.เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. 2553. สละ.(ออนไลน์). สืบค้นจาก
it.doa.go.th/vichakan/news.php?newsid=36

ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี. 2536. เอกสารเรื่องพืชสกุลระกำ. สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร.
กรุงเทพฯ. 19 หน้า.

สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. การปลูกสละ. (ออนไลน์). สืบค้นจาก
www.eto.ku.ac.th/neweto/e-book/plant/tree

๑๓.ภาคผนวก

(ตามเอกสาร excel ที่แนบ)